

82

Notulen van de 1e bouwvergadering betreffende de restauratie van de molen
Eben Haezer te Enumatil op 11 maart 1981.

Aanwezig: Kapinga/Tuinstra - gemeentewerken
van Slochteren/Pasveer - molencommissie
Dunning - aannemer
Heydra - monumentenzorg

De heer Kapinga opent de vergadering en heet iedereen welkom.

Opdracht/risicoverrekening

Aannemer heeft al mondeling opdracht gekregen, schriftelijke opdracht volgt nog. De aannemer heeft een risicoregeling voorgesteld van 7%, te weten 4% vanaf 29-5-80 tot heden en 3% vanaf nu tot aan de oplevering. Monumentenzorg is hiermee niet akkoord, zij wil geen risicoverrekening zien. Het uurloon van f 34,-- vindt zij beslist niet te laag.

Planning

Gevraagd wordt of de aannemer een planning wil maken van het werk. Dit wordt toegezegd waarbij er vanuit gegaan wordt dat begin augustus met het buitenwerk gestart zal worden en dit eind november gereed is. Aannemer wijst er op dat hij wel rekening moet houden met reparaties aan draaiende molens. Monumentenzorg wijst er op dat het gehele werk uiterlijk 1-4-82 klaar moet zijn.

Begroting

Monumentenzorg heeft nog enige moeite met bepaalde onderdelen. De aannemer zegt dat van sommige posten niet exact te zeggen is wat de werkzaamheden zijn. Hij wijst er op dat men de uren in zijn totaliteit moet bekijken.

Toezicht op het werk

Het dagelijks toezicht van de dienst gemeentewerken zal gedaan worden door de heer Tuinstra. De heer Heydra van monumentenzorg zal trachten in ieder geval ééns per week op het werk te komen. Terwijl de molencommissie vertegenwoordigd wordt door de heer Pasveer.

U.A.V.

Deze is op het werk van toepassing, hiermee kan een ieder zich verenigen.

Niets meer aan de orde zijnde wordt de vergadering gesloten.

Volgende vergadering 18 mei 1981.

III M/39

B&B 1079

29

Notulen van de 2e bouwvergadering betreffende de restauratie van de molen Eben Haezer te Ennumatil op 20 mei 1981.

Aanwezig: Kapinga/Tuinstra - gemeentewerken
Pasveer - molencommissie
Heydra - monumentenzorg
Dunning - aannemer

De heer Kapinga opent de vergadering en heet iedereen welkom.

Opdracht/risicoverrekening

College van B. en W. is accoord met voorgestelde risicoverrekening. Binnenkort krijgt de aannemer schriftelijk opdracht. Monumentenzorg krijgt hiervan een afschrift.

Planning

Aannemer heeft de toegezegde planning nog niet klaar, zowel van de zijde van monumentenzorg als van de opdrachtgever wordt aangedrongen deze spoedig te maken. Aannemer zegt toe dit volgende week te realiseren.

U.A.V.

Monumentenzorg zag als aanvulling hierop nog graag de algemene administratieve bepalingen voor molenmakers van toepassing. Hiertegen zijn geen bezwaren.

Stand van het werk.

De aannemer deelt mee dat inmiddels de kop van de molen is verwijderd. Hij wijst erop dat de toestand van de molen slechter is dan in eerste instantie was gedacht. Hij stelt voor om de vergadering zo beknopt mogelijk te houden om daarna naar de molen te gaan en op te nemen welke werkzaamheden er bij komen en dan op korte termijn een volgende bouwvergadering te houden. Hiermee is iedereen het eens.

Niets meer aan de orde zijnde wordt de vergadering gesloten.

Volgende vergadering 3 juni 1981 om 15.30 uur bij de molen.

Groningen, 1 juli 1981.

Mevrouw Martens,

Het zit mis met de restauratie van de korenmolen Ebenhaëzer te Enumatil.

Op 21 juli 1980, nr. 06/284.940/2040 kwam er een I.S.P.-subsidiebeschikking van de Rijksdienst, bedrag van herstel: f 145.475,--.

In de laatste vergadering van de Molencommissie sprak ik mijn bevreemding er over uit dat deze molen voor zo'n gering bedrag zou kunnen worden geres taureerd; andere wrakke molens hebben het dubbele of meer nodig. Het lid De Jong viel mij daarin bij.

De restauratie begon en wordt nu stil gelegd, omdat vorenbedoelde opmerking inmiddels is bewaarheid.

Hoe kwam de restauratiebegroting tot stand?

Op een manier die geen enkele verantwoordelijkheid aan de molensmakerij over laat. De rayonopzichter van de rijksdienst gaat de molen door en noteert de te maken verbeteringen. Bij deze activiteit

wordt

werd hij ~~xxxxx~~ - tenminste in het geval van deze molen - ~~xxxxx~~ gesteund door de heer Pasveer van het bureau bouwkundige objecten van de Provinciale Waterstaat. Daarna gaat het lijstje naar de molensmaker, die - tenminste in dit geval maar ten aanzien van de fa. Bremer - ~~houdt de heer Heijdra dat ook wel eens tegen - die alleen de bedragen achter de omschreven onderdelen invult.~~ Als dan de opname te vluchtig is geweest en men komt tijdens de restauratie "dingen" tegen (waarvan men soms zegt dat men ze niet eerder kon vaststellen hetgeen in de praktijk niet altijd opgaat) zit je goed in de puree.

Het lijkt me dat we aandacht moeten besteden aan de vraag: hoe sluiten we herhaling van deze narigheid (eindelijk eens) uit.

Het komt me voor dat ~~we~~ - wellicht met de heren Van Slochteren en Stuiver er bij) - ~~dat~~ overleg noodzakelijk is.

Op 2 juli ben ik niet op het kantoor; de P.P.D. houdt dan zijn jaarlijkse excursie.

177

Staat van aanvulling betreffende de restauratie van de stelling-
korenmolten Ebenhaëzer te Enumatil.

	materiaal	uren	stelkosten
<u>Omschrijving.</u>			
<u>Het Achtkant.</u>			
1. 8 velden achtkant redwood 2½x20½ cm., staand incl. tengels op de naden en ventifol tussen beide lagen	20220,-.	240	
2. vernieuwen 2 achtkantstijlen incl. windverband en schoren			19000,-
<u>De Stelling.</u>			
1. stellingdelen van Bielinga 4 x 25 cm., incl. ruberoid over de liggers	5356,-.	80	
<u>Het Gaande Werk.</u>			
1. het 2e koppel stenen maalvaardig maken, vondelbalk met tussenblok, nieuwe kuipdeksels enz.			5000,-
2. nieuw bovenwiel van bielinga	3660,-.	440	
<u>Het Gevlucht.</u>			
1. het wiekenkruis doorhalen, ontroesten en teren, opnieuw opwiggen met droge eiken wiggen	133,75	64	
2. 1 buitenroede			10500,-
3. draad voor kruilier 12 mtr.	120,-.	1	
4. 1 schijfblok voor staaldraad	183,-.		
5. nieuwe staart innaken, kepen en overzetten lier + schaafwerk	1845,-.	40	
6. reparatie lange schoor			500,-
7. reparatie korte schoor		1	
<u>De Kan.</u>			
1. dekkerplank op sierlijst	45,60	6	
2. 5 dekkers voor korte schoren, lange schoren en staart	25,-.	5	
3. 2 nieuwe hangers aan lange schoren	55,-	12	
4. 2 laseinden aan kruisbalken van oude materialen	60,-.	32	
<u>Diversen.</u>			
1. vloerhout stellingzolder			500,-
2. looi- en trektouw, 25 mtr. ø 22	69,-.	4	
3. aflaatouw + blok 20 mtr. ø 22	60,-.	16	
4. nieuwe nok steenkraan		3	
5. vangstok 600x12x17	215,-.	20	
6. nieuw materiaal voor het ophekken van de buitenroede excl. het aanbrengen.	980,-.	72,-	5000,-
7. herstel metsel- en voegwerk			
Totaal materiaalkosten			f 33032,35
Totaal stelkosten			- 40 500,-.
Loon 1036 uur à f 36,38			- 37689,68
Subtotaal excl. BTW			- 111222,03
BTW 13 %			- 20012,97
			f 131242,-.
Onvoorzien en ter afronding			- 8758,-.
Totaal			f 140000,-.
=====			

Prijspeil 31 augustus 1931.

AT/EB

Zuidhorn, 31 augustus 1931,

De directeur gemeentewerken,

Ing. A. Kapinga.

Omschrijving.

Begroting 29 mei 1980.

Begroting 24 juni 1981 incl. 7 % risico

Het Achtkant.

1. Bovenrafelement-stukken vernieuwen in eikenhout, lang 2,50 m., zw. 15x35 cm., De tafelement-stukken met haaklasconstructie aan elkaar verbinden
2. 1 hoekstijl aanlassen aan de bovenkant, zw. 32x26 cm., lang ± 4,20 m.
3. 1 legeringsbalk aanlassen, zw. 20x24 cm., lang 2,50 m.
2 korbeels vernieuwen, zw. 19x22 cm., lang 1,70 m.
4. 1 hoekstijl geheel vernieuwen, lang ± 8,70 m.
5. achtkantbekleding
6. 10 kruizen 10x14 cm., lang 4,00 m., incl. maken
7. gedeelte kuip vernieuwen + gehele nieuwe plank om kuip
8. 1 hoekstijl aanlassen, zw. 26x32 cm., lang 4,00 m.
9. 4 hondsoren maken van oude materialen, excl. het inzetten

De Kap.

1. De penbalk vernieuwen, zw. 35x35 cm., lang 2,55 m.
2. Het vernieuwen van het voeghout incl. de bijkomende werken en materialen, voeghout zw. voor 40x40 cm., en achter 36x36 cm., lang 5,60 m., incl. 25 m2 kap-planken.
3. Een nieuwe lange spruit, zw. 30x34 cm., lang 10,60 m., en korte spruit zw. 28x28 cm., lang 6,00 m., aanlassen 4 tussenstijltjes.
4. molplank 400x40x4
5. naald 350x12x16
6. hals en pensteen
7. steenbord
8. 5 peulstukken 35x30x10
9. neuten aanpassen
10. 6 bandstukken, 2,75x12x16, incl. het maken excl. het inzetten
11. 25 m2 kaphout, redwood + voor een achterschild + verschil tussen 25 m2 kap-hout redwood - noorsgrenen
12. glijring 1,40x10x0,20x0,40, incl. 16 keernetten
13. omhooghalen nieuwe ring (kraanwerk)

Het Gaande Werk.

1. Het 2e koppel stenen maalvaardig maken, vondelbalk met kussenblok, nieuwe kuipdeksels enz.,
2. De scheerbalk vernieuwen, zw. 21x26 cm., lang 5,55 m.

Het Gevlucht.

1. het wiekenkruis doorhalen, ontroesten en teren, opnieuw opwiggen met droge eiken wiggen.
2. reparatie van de buitenroede.

Diversen.

1. Smidswerk, klein ijzerwerk, kramerijen enz.
2. Diverse voorlopige voorzieningen (enkele jaren geleden reeds gebeurd).
3. Herstel metsel- resp. voegwerk
4. De as wat naar voren brengen en het waterhol aanwerken.
5. Verf- en teerwerk voor de nieuw aangebrachte onderdelen + verf- en teerwerk voor het overige deel van de molen

Algemene kosten.

1. Reis- en verblijfkosten
2. Afvoer oude materialen
3. Transportkosten, gebruik zwaar materiaal hulpgereedschappen, verzekering etc.
4. Aannemerstoeslag op materiaal 15 %

Totaal materiaalkosten
Totaal stelposten
Loon 1420 uur à f 34,-.
Subtotaal excl. BTW
18 % BTW
Totaal
Onvoorzien en ter afronding
Totaal-generaal

materiaal.	uren.	stelposten.	materiaal.	uren.	stelposten.
1290,-.	276		1380,30	276	
460,-.	120		492,20	120	
132,-.	16		141,24	16	
160,-.	40		171,20	40	
1130,-.	160		1209,10	160	
		5000,-.			7000,-.
	niet geraamd		2016,-.	40	
	niet geraamd		940,-.	88	
	niet geraamd		460,-.	88	
	niet geraamd			4	
390,-.	48		417,30	48	
3225,-.	184		3450,75	184	
2545,-.	176		2723,15	176	
	niet geraamd		96,-.	2	
	niet geraamd		100,-.	4	
	niet geraamd		1075,-.	1	
	niet geraamd		17,-.	8	
	niet geraamd		79,-.	7	
	niet geraamd			16	
	niet geraamd		218,40	6	
	niet geraamd		2290,-.	64	
	niet geraamd		2240,-.	104	
					500,-.
430,-.	88	5000,-.	460,-.	vervalt 88	
125,-.	64	9000,-.		vervalt vervalt	
2260,-.		1500,-.	2260,-.		1500,-.
		5000,-.			4000,-.
2000,-.	240		2000,-.	240	
2500,-.		5000,-.	2500,-.	vervalt	
8500,-.			8500,-.		
3770,-.			5285,51		
23917,-.	1420	30500,-.	40522,25	1788	13000,-.
28917,-.			40522,25		
30500,-.			13000,-.		
48280,-.			65047,44	(1788 uur)	
107697,-.			118569,69		
19386,-.			21342,54		
127083,-.			139912,23		
2917,-.			5087,77		
130000,-.			145000,-.		

Zuidhorn, 31 augustus 1981,
de directeur gemeentewerken,
Ing. A. Kapinga.

Dr. C. PIK

JULIANA STRAAT 39, HOOGKERK
POSTADRES: POSTBUS 2317
9704 CH GRONINGEN

Copie

Hoogkerk, 7 juli 1981

Het College van Gedeputeerden
der Provincie Groningen.

Geacht college,

In Enumatil (gemeente Zuidhorn) wordt gerestaureerd de molen, Ebenhaëzer. Zoals te vaak voorkomt heeft de deskundige van C.R.M. een onvolledig restauratierapport opgemaakt. De restauratie werd hierdoor begroot op f 130.000.-, een veel te laag bedrag. Een restauratie op een dergelijke manier begroot, mag alleen starten als garanties voor aanvullende fondsen aanwezig zijn.

Het betreft hier een I.S.P. project. De werkzaamheden vallen dus zeker onder Uw verantwoordelijkheid, afgezien van het feit dat U ook bij normale C.R.M. molenrestauraties financieel betrokken bent. .

Het schijnt nu dat in bovengenoemd geval geen extra kredieten aanwezig zijn. De restauratie zal worden gestopt. Het geld wordt gedeeltelijk weggegooid voor het weer plaatsen der kap en aanbrengen van bekleedhout en roeden. Dit is pure verkwisting. Immers de molen zal niet kunnen draaien. De wieken zijn te slap om een behoorlijke storm te kunnen doorstaan. De molen zal snel verder vervallen doordat hij niet draait. Bij een volgende restauratie moet de kap er weer af en het hout weer los. Van de f 130.000.-, zult U slechts een klein gedeelte overhouden.

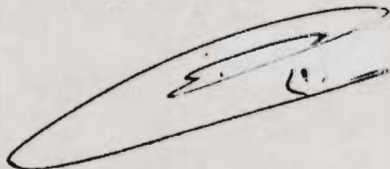
In de eerste plaats moet U mijns inziens niet instemmen met afbreken der restauratie. Het gemeenschapsgeld wordt dan wel erg achteloos gebruikt.

Als er werkelijk geen extra geld meer beschikbaar komt, dan moet U streven naar restauratie van de achtkant, maar dan goed. Dit behoudt tenminste zijn waarde. De kaprestauratie en die der wieken dient te worden uitgesteld. Het achtkant kan worden afgedekt met zeilen of anderszins.

Ter voorkoming van dit soort verspillingen lijkt me een onderzoek naar de laatste molenrestauraties op zijn plaats. Met name de begrotingen en de uiteindelijke uitgaven dienen te worden bekeken. De positie van C.R.M. lijkt me wat vreemd en iets te monopolistisch.

In de hoop dat het U gegeven is wat orde op zaken te stellen verblijf ik,

hoogachtend,

GEMEENTE ZUIDHORN

Postbus 3 9800 AA Zuidhorn

Telefoon 05940-2233 - Postrekening Gemeente 81 10 24 - Gemeente secretarie 87 20 07

Provinciale Molencommissie

234 M 139

Aan:

het Ministerie van Cultuur, Recreatie
en Maatschappelijk Werk

Rijksdienst voor de Monumentenzorg

Broederplein 41

ZEIST

Uw kenmerk:

Uw brief van:

Ons kenmerk: 4013

Onderwerp: Restauratie molen te
Enumatil.

Zuidhorn, 18 november 1981.

1 bijlage

Bij uw brief d.d. 12 november 1980, nr. 06/284.940/3427 werd voor de restauratie van de molen Eben-Haëzer te Enumatil - I.D. kode 800125.0004.02 - een subsidie in het kader van het Integraal Structuurplan Noorden des Lands 1979 verleend ten bedrage van 60% van het subsidiabele begrotingsbedrag van f 145.475,--, oftewel f 87.285,--.

Tijdens de uitvoering van de restauratiewerkzaamheden in de afgelopen maanden is echter gebleken dat bovengenoemd begrotingsbedrag bij lange na niet voldoende is om deze molen volledig te restaureren. Ten aanzien hiervan merken wij het volgende op.

Het momenteel uitgevoerde werk is geschied binnen het beschikbare krediet.

Gesteld kan worden dat daarmee de restauratie voor de helft is gerealiseerd, hetgeen aan de buitenkant onder meer valt te constateren aan het feit dat de molen momenteel slechts twee weken draagt.

Te verwachten valt dat in deze toestand op korte termijn geen verandering komt, aangezien de kosten van verdere restauratie dermate hoog zijn dat zonder toekenning van subsidie de daaruit voortvloeiende jaarlasten, gezien de financiële positie van de gemeente, niet kunnen worden gedekt.

De verdere aan deze molen te besteden restauratiekosten, welke overigens naar onze mening als noodzakelijk en eigenlijk geen uitstel dulden kunnen worden beschouwd, zijn namelijk blijkens bijgevoegd kostenoverzicht te stellen op f 140.000,--.

Een en ander betekent derhalve dat de aanvankelijke raming had moeten worden verdubbeld.

Zonder nader op het ontstaan van deze blijkbaar toch onvoldoende zorgvuldig opgestelde aanvankelijke raming in te gaan, moet het ons toch van het hart dat een en ander ons hogelijk heeft verbaasd.

Wij vinden hierin in elk geval voldoende aanleiding om de vrijheid te nemen u te verzoeken de in uw bovenvermelde brief voorkomende zinsnede "In overschrijding van het subsidiabel gestelde begrotingsbedrag kan niet worden gesubsidieerd" in ernstige heroverweging te nemen.

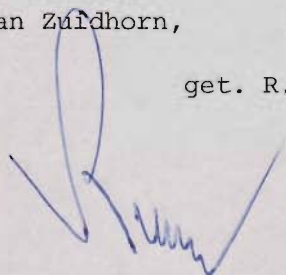
Uw bericht hieromtrent zien wij met belangstelling tegemoet.

Een afschrift van deze brief hebben wij ter kennisneming gezonden aan de Provinciale Groninger Molenkommissie.

*Kopieën naar Ing. Jaap & Bert
25/11*

Burgemeester en wethouders van Zuidhorn,

get. Drs. D.J. van der Zaag , burgemeester.
Voor eensluidend afschrift
de sekretaris van Zuidhorn,

get. R. Reinalda , sekretaris.

Notitie voor gedeputeerde Vos over de stagnatie in de restauratie van de korenmolens Ebenhaezer te Enumatil

De gemeente Zuidhorn heeft twee korenmolens in haar bezit, die te Enumatil (nr. 139 in het Groninger Molenboek) en te Noordhorn (140). Beide waren al jaren aan restauratie toe. De gemeente ijverde en ijvert daar al jaren voor (vooral bij monde van wethouder Rietema). De gemeente bracht de restauratieplannen in I.S.P.-verband. Zij zou het liefst gehad hebben dat met Noordhorn was begonnen. (Vermoedelijk omdat daar veel en veel meer het oog op valt. Daartegenover staat dat ook de gemeenten Niekerk en Leek weer bereid waren een bijdrage voor Ebenhaezer, net over de grens, beschikbaar te stellen).

Inmiddels is het nu zo ver dat Enumatil voor de helft hersteld is en de restauratie van Fortuna te Noordhorn tegemoet wordt gezien. Toen men in de gaten kreeg dat Enumatil een "halve" restauratie zou worden richtte men de voorlopige afbouw zo veel mogelijk op conservering van de molen.

De vraag is natuurlijk: hoe zit dat met dat halve gedoe? Duidelijk in een falen dat eerlijk uit de doeken behoort te komen.

Het zit hem in de voorbereiding van de herstelwerkzaamheden. Men gaat dan de molen in. Die „men" zijn tegenwoordig meestal de rayon-opzichter van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, J.A. Heijdra, en de opzichter van de Provinciale Waterstaat afd. Bouwkundige Zaken, S. Pasveer. Ook vaak de molenmaker. Dat dit in dit geval niet zo was ligt in het - hier minder terzake doende - feit dat Heijdra de ene molenmakerij met voorliefde bij zijn voorbereiding betreft, de andere (de fa. Bremer, overigens de meest vakbekwame) juist niet. Nu kent het opnemen van restauratieposten zijn moeilijkheden. Moeilijk is b.v. te zien in welke mate de achtkantstijlen in de afgelopen jaren onder de (dakleer-)bekleding zijn ingerot. Dat viel hier later tegen. Dat neemt niet weg dat de inspectie grondiger en zeker vollediger had kunnen zijn.

De volgende ronde was het uittikken (door de rijksdienst) van de restauratieposten; daarna vulde de molenmakerij de bedragen voor die posten in. Totaal kwam men uit op f 145.000,- (afgerond). Op basis van dit bedrag vond de subsidietoekenning plaats. Reeds toen vroegen een tweetal leden in de Provinciale Groninger Molencommissie zich af waarom deze restauratie zou kunnen volstaan met de helft van het bedrag, dat anders voor een wrakke molen nodig is. (Wrak was Ebenhaezer zeker; hij werd al jaren gestut; op grond van de slechte bouwkundige

Bongoma